

Šola za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje
Ljubljanska cesta 97
3000 Celje

HORTUS VIVALDI

2008-2009

Vodja inovacijskega projekta
Barbara Pajk

Sodelavci
Rafael Hrustel
Peter Ribič
Matej Zdovc
Jadranka Seles

Konzulent
Anka Zupan
ZRSS – enota Maribor

Učenje se ne začne šele po prestopu šolskega praga, za hitrejši napredek posameznika in družbe pa lahko ponuja šolski prostor zelo veliko, če ga znamo izkoristiti.

Šola za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje ima razen klasičnih šolskih prostorov, od katerih je največ učilnic, še skoraj 4 ha velik šolski park in pridelovalne površine, namenjene razmnoževanju in vzgoji okrasnih zelnatih rastlin, drevnine in vrtnin ter prostore, namenjene učenju krajinskega oblikovanja in vizualnih umetnosti nasploh. Na majhnem prostoru se torej strnjeno nahaja mnogo delovnih in bivalnih okolij, kakršna so sicer v našem vsakdanjem življenju. Opazamo, da dijaki in študenti gledajo na šolski prostor ozko, ker marsičesa, kar imamo ali novega naredimo, ne znajo prenesti v domače okolje. Okolice pogosto ne zaznavajo celostno.

Razlike med mladimi narekujejo potrebo po uporabi različnih didaktičnih metod, na katere pa v veliki meri vpliva lokacija šole in njenega parka ter gmotno-tehnična podlaga, ki ponuja posebne tipe učnih ur, kjer se lahko izrazijo različne sposobnosti in spretnosti dijakov ali drugih obiskovalcev.

Raziskovalno vprašanje se je glasilo: Kaj lahko opazimo v naši okolici? Učence, dijake in ostale udeležence oz. obiskovalce smo želeli naučiti dojemanja posebnosti narave in njenih zakonitosti ter njihovo uporabo v vsakdanjem življenju z več čutili. Običajno se pri zaznavanju okolice podzavestno zanašamo samo na en ali dva čuta, od tega najpogosteje na vid in sluh. Pri opazovanju doživljamo različne moteče dražljaje, ki nam odvračajo pozornost. V želji po čim boljšem opazovanju in uporabi opaženega ter iskanju najustreznejših metod poučevanja smo v raziskavi uporabili že izdelano analizo prostora in jo povezali z različnimi skupinami ljudi. V prvi vrsti smo se želeli osredotočiti na naše dijake in študente, s katerimi smo dnevno v stiku in jih najbolj poznamo. Kot primerjavo smo želeli imeti obiskovalce različnih starosti – otroke, osnovnošolce, odrasle. Zavedali smo se, da morda ne bi dobili jasnih rezultatov raziskave, zato smo želeli vključiti še slepo in slabovidno populacijo – mladino iz Zavoda za slepo in slabovidno mladino v Ljubljani, društev slepih in slabovidnih iz različnih koncev Slovenije in Varstveno delovnih centrov, kjer so prav tako slepi in slabovidni mladi in odrasli. Na Učni poti za slepe in slabovidne v okviru parka šole smo jim želeli bolje predstaviti naravo in življenje v njej. K sodelovanju smo želeli pritegniti naše dijake in študente ne le kot eno izmed raziskovanih skupin, ampak tudi kot mentorje obiskovalcem ter snovalce strokovnih rešitev pri prilagajanju okolice za različne skupine obiskovalcev, ki bi jim bilo olajšano spoznavanje okolice. Pri tem nas je vodil motiv večje učinkovitosti in pomembnosti iskanja strokovnih tehničnih rešitev, ki jih vsako okolje

potrebuje za doseg čim večje kvalitete življenja. To je bil skriti in posreden cilj inovacijskega projekta.

Prvotni ideji vodenja skupin naših dijakov in študentov se je pridružila ideja vodenja z zavezanimi očmi, ki smo jo želeli uporabiti tudi pri videčih obiskovalcih. Predstavitev parka je bila v tem primeru načrtovana podobno kot pri slepih in slabovidnih.

Sledili smo načrtovanim aktivnostim in se pri tem prilagajali skupinam. Poudarek smo dali na uporabo več čutil hkrati. Prilagoditve so morale biti glede na vreme, letni čas, prostorske možnosti uporabe posameznih delov parka, kjer obiskovalci niso smeli motiti vzgojno učnega procesa, prilagoditve glede možnosti predstavitve posameznih rastlin, ki so bile v različnem času v različnih razvojnih fazah in nenazadnje prilagajali smo se na ljudi, njihovo starost, zanimanje, dožemanje ipd. Po nekaj vodstvih smo dopolnili načrt in preoblikovali aktivnosti, ki so vključevale delo v parih in dožemanje okolice na podlagi lastnih izkušenj in samoiniciativnosti. Večjo vlogo smo namenili našim dijakom in študentom. Spremljali smo zaznavanje okolice z vidom, sluhom, okusom, otipom, vonjem in občutki hlada – toplote, svetlobe – teme, vetra – zavetrja, varnosti in varne hoje ter zadovoljstva.

Naša spoznanja lahko interpretiramo kot zaznavanje s čutili:

- sluh: prepoznavanje naravnih in drugih zvokov (brenčanje čebel, mrčesa, zvoki ptic, prometa, dendrofona...) z zavezanimi očmi, kjer se zvokov enake jakosti z odprtimi očmi večina ni zavedala,
- okus: okušanje zelenjadnic, kjer kot zanimivost mnogih znanih in značilnih okusov nekateri niso prepoznali (čebule, ohrovt, peteršilja) z zavezanimi očmi (slepim to ni delalo problemov),
- vonj: vonjanje značilnih svežih rastlin (sivke, žajblja, rožmarina, čebule), ki so jih prepoznali skoraj vsi in manj poznanih, kjer so imeli udeleženci večje težave,
- otip: tipanje debel drevnine, rastočih okrasnih rastlin, zelenjave, vrtnih predmetov s prsti, tipanje z nogami - hoja po peščeni poti, travi,
- občutek: občutenje hlada in toplote, svetlobe in teme, vetra in zavetrja, občutek varnosti in varne hoje, občutek zadovoljstva.

Dragocene izkušnje, ki smo jih pridobili, so smernice za uporabo čim bolj optimalnih rešitev pri nadaljnjem predstavljanju v prvi vrsti učnih vsebin. Ugotovitve in spoznanja so temelj za širjenje novosti in drugačno, zanimivejšo predstavitev že znanih spoznanj, katerih ravnanje in uporaba nam lažje prideta v zavest.

Praktično prilagajanje temeljnih metodično teoretičnih spoznanj potrebam različnih področij socialno pedagoškega dela je smiselno le ob upoštevanju drugačnosti nekaterih oseb. Prav zato moramo spremeniti motivacijske prijeme, da se lahko udeležence izobraževanja angažira za določeno delo.

Preko primerjalne raziskave z videčimi in nevidečimi osebami v šolskem parku smo ustvarili nov pristop za videče in nevideče posameznike in skupine za boljše dožemanje (in v večji meri) posebnosti narave in njenih zakonitosti pri uporabi v vsakdanjem življenju. Pridobljene izkušnje pri delu z nevidečimi, ki jih še izpopolnjujemo, omogočajo slepim in slabovidnim večjo integracijo v družbo, nova znanja s področja hortikulture, nam pa napredek pri uvajanju strokovnih rešitev v krajinskem oblikovanju in pridelavi rastlin ter s tem boljše razumevanje potreb in želja slepih in slabovidnih.

Barbara Pajk